

KS. RYSZARD KAMIŃSKI
Lublin

POSŁUGA BISKUPA W DIECEZJI

Posługa biskupa w Kościele uzyskała w nauczaniu współczesnego Kościoła pogłębione przedstawienie i określenie¹. W świetle tego nauczania realizacja posługi biskupiej ma swoje źródło w przynależności biskupa do kolegium biskupiego oraz w urzędzie pasterza Kościoła partykularnego². Z przynależnością biskupa do kolegium biskupiego związana jest podwójna jego odpowiedzialność: za dobro Kościoła powszechnego i za rozwój powierzonego mu Kościoła partykularnego (DE 4, 11).

Działalność biskupa, określona przez Sobór Watykański II terminem biblijnym „pasterzowanie” i rozpatrywana w klasycznej triadzie urzędu prorockiego, kapłańskiego i pasterskiego chociaż zawiera elementy „rządzenia”, to jednak jest przede wszystkim posługiwaniem wspólnocie kościelnej, wymownie nazwanym w Piśmie świętym „diakonią” (Dz 1, 17 i 25; 21, 19; Rz 11, 13; Tym 1, 13)³. W realizacji posługi biskupiej fundamentalna jest zasada

---

¹ Zadaniom biskupów w Kościele został poświęcony soborowy dekret *Christus Dominus*. Przedstawione tam zasady zostały potem rozwinięte w Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* (22 II 1966) oraz w instrukcji Kongregacji Biskupów *Ecclesiae Imago* (22 II 1973). Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* omawia materię kościelnej dyscypliny, zaś wspomniana instrukcja *Ecclesiae Imago* dostarcza szczegółowych wytycznych realizowania pasterskiej posługi biskupa. Zob. A. Wronka, *Zadania biskupów w diecezji*, AK, 60(1968), nr 356-357, z. 3-4, s. 214-221; W. Pluta, *Biskup w diecezji*, AK, 58(1966), nr 344, z. 3, s. 147-155; F. Veullot, *Zasadnicze idee dekretu soborowego o pasterskiej funkcji biskupów*, AK, 58(1966), nr 344, z. 3, s. 139-146; J. Miłkołajec, *Rola biskupa w budowaniu wspólnoty diecezjalnej według Instrukcji Kongregacji Biskupów „Imago Ecclesiae”* Lublin 1988, (mps pracy licencjackiej), s. 11-12.

² Dokumenty soborowe mówią zamiennie o kościołach lokalnych i partykularnych. Zob. DE, 14; R. Kamiński, *Parafia w diecezji i Kościele Powszechnym*, RTK, 30(1983), z. 6, s. 101-103.

³ KK 24.

pokornej służby braciom (Mt 20, 26)⁴. W wykonywaniu tej posługi biskup powinien kierować się nie tylko zdecydowaniem i odwagą, ale także łagodnością, pokorą, cierpliwością, roztropnością i troskliwością o powierzony mu Kościół lokalny. Powinien on umieć złączyć w działaniu dobroć ze zdecydowaniem i miłosierdzie z autorytetem władzy⁵

Podstawowym motywem posługi biskupiej powinna być troska o zbawienie dusz. Taka motywacja pomoże biskupowi tak wykonywać swoją posługę, aby wspólnota diecezjalna przyjęła ją jako braterską pomoc, a nie uciążliwość, którą jest doświadczana. W tym celu biskup powinien dbać o współpracę z wszystkimi członkami wspólnoty diecezjalnej⁶.

Biskup jest fundamentem jedności w powierzonym mu Kościele partykularnym. Na mocy sakramentalnej konsekracji staje się prawdziwym i autentycznym nauczycielem wiary, kapłanem i pasterzem. Dzięki realizacji jego potrójnego posłannictwa, Chrystus jest obecny i działa w kościele diecezjalnym, a biskup staje się jego pełnomocnikiem i przedstawicielem (KK 21). Od biskupa jest zależna i przez niego kierowana działalność wszystkich posług w diecezji⁷

I. DIECEZJA MIEJSCEM POSŁUGIWANIA BISKUPA

Diecezja jest częścią ludu Bożego powierzona biskupowi, który wspomagany przez kapłanów jest jego pasterzem. Stanowi ona Kościół partykularny, w którym uobecnia się misterium Kościoła i Chrystusa (DB 11)⁸. Diecezja jest reprezentacją Kościoła, konkretnym jego uobecnieniem (por. DB 11, 22) i jako część przedstawia całość.

Diecezja stanowi najwyższe urzeczywistnienie i najbardziej intensywną obecność Kościoła. W niej cały Kościół jest reprezentowany i realizowany we wszystkich jego istotnych funkcjach, urzeczywistnia się w pełni, co w deka-

---

⁴ Instrukcja Kongregacji Biskupów na temat pasterskiej posługi biskupów *Ecclesiae Imago*, nr 32, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, t. VI, z. 1, (dalej będziemy używać skrótu EI).

⁵ EI 30, 32.

⁶ EI 33; O. S e m m e l r o t h, *Kapłański lud Boży i jego urzędowi pasterze*, „Concilium”, (wyd. polskie), 1968, nr 1-10, s. 32-35.

⁷ EI, 13

⁸ K a m i ń s k i, jw. s. 111.

nacie lub parafii kierowanej przez prezbitera jest niemożliwe⁹ Diecezja jest także fundamentalną strukturą organizacji kościelnej, jednostką administracji kościelnej powołaną dla lepszego zarządzania i koordynowania duszpasterstwa¹⁰

Sobór Watykański II wyjaśniając podstawy teologiczne diecezji wskazał na związek biskupich Kościołów partykularnych z Kościołem powszechnym, a także na odrębność diecezji, nazywając ją Kościołem partykularnym i częścią ludu Bożego (por. DB 11, 23). Siła wszystkich wspólnot diecezjalnych tkwi w jedności z Kościołem powszechnym i dlatego odrębność kościołów partykularnych nie może stać na przeszkodzie jedności Kościoła¹¹. Diecezja powinna być taka, aby w jej każdorazowej odrębności demograficznej, geograficznej, religijnej i historycznej objawiał się cały Kościół, aby ona rzeczywiście mogła być nazwana Kościołem.

Każda diecezja posiada swoją specyfikę i odrębny charakter, uwarunkowany przede wszystkim indywidualnością władzy biskupiej, specyficzną religijnością diecezjan, a także charyzmatami. Odrębność ta nie może iść zbyt daleko, aby nie stanowiła zagrożenia dla jedności Kościoła. Kościół broni się przed ujednoczeniem, ale równocześnie przed takim pluralizmem, który rozrywałby jedność wiary i jedność z biskupem Rzymu. Pomiedzy skrajnym ujednoczeniem prowadzącym do martwoty, a przesadnym pluralizmem i odrębnością prowadzącą do anarchii istnieje szeroki obszar dla aktywności diecezji oraz zależnych od niej wspólnot parafialnych.

Znakiem jedności i szafarzem wartości nadprzyrodzonych w diecezji jest biskup, złączony ze Stolicą Apostolską. W jego imieniu i w łączności z nim prezbiterzy głoszą słowo Boże, udzielają sakramentów i podejmują odpowiedzialność za parafię. Biskupi poszczególnych diecezji mają ponadto obowiązki, prawa i przywileje z racji przynależności do kolegium biskupiego i swego związku z Kościołem (KK 23). Jednakże każdy biskup jest odpowiedzialny za cały Kościół powszechny i winien jest mu troskę i pomoc (por. KK 23; DB 6). Diecezja powierzona pieczy biskupa aktualizuje Kościół powszechny

---

⁹ Zob. B. D r e y e r, *Theologische Aspekte einer diözesanen Pastoral*, LS, 16(1965), H. 1, s. 116-117.

¹⁰ Zob. J. M a r i a ń s k i, *Życie parafii*, Wrocław 1984, s. 57-64; A. P o t o c k i, *Diecezja jako podmiot duszpasterstwa – polskie uwarunkowania*, AK, 85(1993), nr 506, z. 1, s. 24-38.

¹¹ W. G r a n a t, *Teologia diecezji*, „Studia Sandomierskie”, 1(1980), s. 162.

w pełnym znaczeniu i we wszystkich wymiarach dlatego, że poprzez biskupa posiada wszystkie władze Kościoła powszechnego.

Biskup na mocy sakramentalnej konsekracji i hierarchicznej wspólnoty z papieżem i Kolegium Biskupim jest ściśle złączony z Chrystusem i Jego Kościołem. Z tego powodu powinien on wyprzedzać innych członków ludu Bożego w wypełnianiu uczynków zbawienia i odkupienia. Przez sakramentalną konsekrację biskup zostaje w szczególny sposób upodobniony do Chrystusa również w osobistym swoim życiu i w pełnieniu posługi apostołskiej. Zamysł Chrystusa powinien przepoić sposób jego myślenia i obcowania z ludźmi. Ze względu na pełnię kapłaństwa hierarchicznego oraz szczególną wspólnotę z Chrystusem, biskup powinien okazywać doskonałość wobec wspólnoty diecezjalnej. Powinien być dla Kościoła diecezjalnego nauczycielem, wzorem i promotorem chrześcijańskiej doskonałości osiąganey w miłości, pokorze i prostocie życia¹².

II. POSŁUGA NAUCZANIA

Dokumenty soborowe nazywają biskupa nauczycielem w Kościele (KK 32, 37) i zwiastunem wiary (KK 25), mającym obowiązek troski o szerzenie Ewangelii (KK 23, 27). Głoszenie Ewangelii jest pierwszym i podstawowym zadaniem biskupa (DB 12; KK 25). Biskup jako członek kolegium biskupiego powinien mieć udział w ewangelizowaniu wszystkich narodów, ale przede wszystkim troszczy się, aby na terenie swojej diecezji była podawana wiernym całość doktryny chrześcijańskiej¹³

Biskup jest w diecezji nauczycielem wiary przyprawdzającym do Chrystusa nowych uczniów. Celem tej misji jest odpowiedzialne i autentyczne przekazywanie wspólnocie wierzących słowa Bożego oraz dóbr mesjańskich¹⁴. Ewangelizacyjny wysiłek biskupa w diecezji ma być naśladowaniem Dobrego Pasterza i powinien być związany z działalnością całej diecezjalnej wspólnoty wiary oraz ze źródłem jej ustawicznego wzrostu. Do głównych obowiązków biskupa jako nauczyciela wiary we wspólnocie wiernych należy osobisty

---

¹² EI, 16, 19; por. KK, 23; DM, 38; DB, 15.

¹³ W. O n c l i n, *Kolegialność biskupów i jej struktura*, „Concilium”, (wyd. polskie), 1965-66, nr 1-10 s. 626-627.

¹⁴ A. P o m a, *Postanictwo biskupa w postudze wiary*, AK 69(1976), nr 46, z. 2, s. 267.

udział w przepowiadaniu, opracowanie ogólnego planu przepowiadania, troska o nieskażony wykład słowa Bożego oraz tworzenie takich możliwości, aby każdy mógł spotkać się ze słowem Bożym i być przygotowanym do przyjęcia sakramentów świętych¹⁵

Biskup jest inspiratorem, kierownikiem i koordynatorem wszystkich inicjatyw diecezjalnych, aby słowo Boże jako ewangeliczny zaczyn dotarło do wszystkich diecezjan. Pierwszymi współpracownikami biskupa na tym odcinku są prezbiterzy, zwłaszcza pełniący obowiązki duszpasterskie w diecezji. Biskup ma otoczyć ich opieką, aby przepowiadanie słowa Bożego mogli spełniać jako konieczny obowiązek. Prezbiterzy powinni dbać o podtrzymanie odpowiednich powiązań pomiędzy laikatem i biskupem. Również zakonnicy i teologowie powinni wspomagać w realizacji funkcji nauczycielskiej czy to w ramach wspólnoty diecezjalnej czy też w ramach Konferencji Episkopatu lub Synodu Biskupów¹⁶

Nie tylko kapłaństwo sakramentalne ale i kapłaństwo wiernych powinno mieć udział w posłudze przepowiadania, wypełnianej urzędowo przez Kościół. Ludzie świeccy mają być nie tylko pomocnikami posługi przepowiadania, ale także tymi, którzy uzupełniają, a nawet wspierają dzieło ewangelizacji¹⁷ Biskup powinien być przekonany, że przygotowanie laikatu do tego zadania wymaga wielkiego nakładu sił i środków, ale jest to wysiłek, który zaowocuje bogatymi skutkami dla całej wspólnoty diecezjalnej. W celu przygotowania ich do tego zadania biskup powinien tworzyć i popierać wyższe szkoły teologiczne, instytuty lub kursy teologii¹⁸. Szczególne wsparcie mogą okazać ludzie świeccy w przepowiadaniu i apostołowaniu na terenie szkół, ośrodków akademickich oraz w duszpasterstwie grup specjalnych¹⁹

Różne są formy przepowiadania, które biskup musi objąć swoją troską. Do spełnienia tego zadania potrzebny jest ogólny plan przepowiadania i apostołstwa²⁰. Powinien on liczyć się z podstawowymi zasadami pasterzowania i charakteryzować się stałością w realizacji istotnych jego celów. Powinien

---

¹⁵ EI, 93-98.

¹⁶ EI, 63.

¹⁷ DA, 6, 10; KPK, kan. 759, 766; EI, 152; Por. E. S z t a f r o w s k i, *Postuga biskupia w Kościele partykularnym*, w: *W kierunku chrześcijańskiej kultury*, red. B. Bejze, Warszawa 1978, s. 354; Y C o n g a r, *Das Bischofsamt und die Weltkirche*, Stuttgart 1964, s. 405-406.

¹⁸ EI, 67-70; DWCH, 10; DA, 29; KPK, kan. 821.

¹⁹ EI, 151-152 i 154.

²⁰ EI, 64; Mikołajec, jw s. 29.

on także odznaczać się elastycznością w przystosowywaniu do ciągle zmieniających się uwarunkowań życia ludzi. Plan ten zatwierdza biskup, a o jego skuteczności decyduje fakt, na ile on jest rezultatem współpracy całej wspólnoty diecezjalnej. Ogólny plan przepowiadania powinien uwzględniać potrzeby religijnej formacji wszystkich grup diecezji²¹

Przedmiotem nauczania biskupiego są tajemnice zbawienia, wypełniające się w Chrystusie jako centrum życia wiernych i całej ludzkiej historii, a także obyczaje chrześcijańskie i teologiczne zasady życia społecznego, będące odpowiedzią Kościoła na konkretną sytuację życiową współczesnego człowieka²². W nauczaniu tych prawd biskup powinien kierować się miłością pasterską i zrozumieniem dla potrzeb współczesnych ludzi. Powinien on głosić Ewangelię swoim życiem i troszczyć się, aby jego przepowiadanie nie było szkolnym wykładem, ale ukazywało prawdę i moc słowa Bożego²³

Powyższe treści, będące przedmiotem biskupiego nauczania, mogą być w różnych formach przekazywane wiernym. Podstawową formę przepowiadania biskupiego stanowi ewangelizacja tych, którzy jeszcze nie wierzą, albo od wiary odstąpili. Biskup sam i poprzez swoich współpracowników ma dołożyć wielu starań o skuteczną realizację tej formy przepowiadania²⁴. Największą troską powinien otoczyć biskup organizowanie dzieła katechizacji w diecezji na wszystkich szczeblach wieku i rozwoju człowieka.

Formą przepowiadania biskupiego, skierowaną do wspólnoty już ewangelizowanej, jest homilia. W homilii głoszonej podczas czynności liturgicznych przedstawia się wiernym dzieła Boże i tajemnice Chrystusa oraz zasady życia chrześcijańskiego oparte na świętych tekstach, dlatego przewyższa ona inne formy przepowiadania, a nawet je zastępuje. Biskup nie tylko sam chętnie głosi homilię w sposób dostosowany do potrzeb i możliwości intelektualnych słuchaczy, ale także troszczy się, aby takie podejście do głoszenia homilii było u jego współpracowników²⁵. Homilii nie wolno pomijać we mszach świętych niedzielnych i świątecznych odprawianych z udziałem wiernych oraz we mszy ślubnej i mszach obrzędowych, sprawowanych zgodnie z przepisami. Głoszenie homilii zaleca się także w dni powszednie Adwentu i Wielkiego

---

²¹ EI, 64, 148-149.

²² EI, 56; KPK, kan. 768.

²³ EI, 57; KK, 23.

²⁴ EI, 58; EN, 51-52.

²⁵ EI, 59.

Postu. Celem homilii jest, aby tajemnica paschalna Chrystusa uobecniiana w Eucharystii była przez wszystkich uświadamiana i sprawowana w wierze²⁶.

Inną formą przepowiadania jest katecheza. Chociaż biskup praktycznie nie prowadzi sam katechezy szkolnej, to jednak do jego obowiązku należy troska o katechizację dzieci, młodzieży i dorosłych w diecezji, aby wiara diecezjan oświecona nauką, stawała się żywa i czynna (DB 14). Mając na uwadze skuteczność katechizacji biskup powinien analizować sytuację i wprowadzać w życie zasady i normy wydane przez Stolicę Apostolską²⁷. Biskup powinien dbać o stosowne przygotowanie katechetów do ich zadań. Działalność katechetyczna skazana byłaby na niepowodzenie, gdyby do jej wykonywania zabrakło osób odpowiednio przygotowanych. Stąd dobra formacja katechetów i tych, którzy kierują działalnością katechetyczną w diecezji, powinna być przedmiotem szczególnej troski biskupa²⁸. W kierowaniu działalnością katechetyczną w diecezji wspiera biskupa referat katechetyczny.

Formą biskupiego nauczania są także listy pasterskie. Instrukcja *Ecclesiae Imago* udziela wskazań, aby bardziej przystosować tę formę nauczania do potrzeb współczesnych. Listy powinny być krótsze, ale częściej wydawane, aby biskup nie milczał wtedy, kiedy okoliczności domagają się jego głosu. Listy powinny być odczytane we wszystkich kościołach i kaplicach publicznych diecezji, ale także, jeśli to jest możliwe winny być wydrukowane i rozpowszechnione przez *mass-media* wśród diecezjan. Ponieważ listy pasterskie są swego rodzaju dialogiem między biskupem i powierzoną mu częścią Ludu Bożego, dlatego powinny być one owocem współpracy całej wspólnoty diecezjalnej, której przewodzi biskup. Dlatego biskup może skorzystać z pomocy prezbiterów, zakonników i ludzi świeckich. Oni to mogą przedstawić biskupowi sprawy, które należy załatwić, proponować rozwiązania rozpowszechnionych opinii oraz wskazywać potrzeby związane z dobrem diecezji, które powinny poruszyć listy pasterskie²⁹.

Instrukcja *Ecclesiae Imago* przypomina, że biskup nie powinien zaniedbywać żadnej okoliczności przemawiania do wiernych czy to w formie wykładu na tematy religijne czy też rozmowy duszpasterskiej. Szczególną uwagę biskup powinien zwrócić na tych, którzy związani są z wychowaniem, przekazywaniem informacji oraz rozpowszechnianiem opinii. Chodzi tutaj o pisarzy,

---

²⁶ S z t a f r o w s k i, jw., s. 353.

²⁷ *Ogólna Instrukcja Katechetyczna* (OIK) nr 133-134; EI, 64.

²⁸ DB, 14; OIK. 108-115.

²⁹ EI, 60; S z t a f r o w s k i, jw., s. 353.

dziennikarzy, nauczycieli, osoby sprawujące władzę oraz związane ze środkami społecznego przekazu³⁰

III. POSŁUGA UŚWIĘCANIA

Lud Boży, zjednoczony przez Słowo Boże (DK 4), jako Kościół najpełniej objawia się w zgromadzeniu liturgicznym. Według nauczania soborowego Kościół urzeczywistnia się przede wszystkim w pełnym i czynnym uczestnictwie Ludu Bożego w obchodach liturgicznych, głównie w sprawowaniu Eucharystii, w modlitwie przy jednym ołtarzu i pod przewodnictwem biskupa otoczonego prezbiterami. Szczególną rolę odgrywa tutaj liturgia odprawiana w kościele katedralnym pod przewodnictwem biskupa. Kościół katedralny jako centrum kultu Bożego diecezji ma przez gorliwe sprawowanie świętych obrzędów promieniować na wszystkie kościoły diecezji (KL 41). Do biskupa należy czuwanie, aby „życie liturgiczne kościoła katedralnego jaśniało takim blaskiem, zachowaniem przepisów liturgicznych i gorliwym uczestnictwem wiernych, żeby kościół katedralny rzeczywiście ukazywał się jako matka i mistrzyni wszystkich kościołów diecezji”³¹.

Biskup posiadający pełnię kapłaństwa Chrystusowego udziela sakramentu kapłaństwa innym szafarzom wspólnoty wiernych. Od niego „w pewien sposób pochodzi i zależy chrześcijańskie życie jego wiernych” (KL 41). Stąd posługa biskupa jako kapłana i przewodniczącego zgromadzenia liturgicznego zajmuje naczelne miejsce w Kościele i z natury swojej przewyższa, chociaż jest z nimi wewnątrznie związana, posługę nauczania i kierowania. Posługa uświęcania jest wykonywana przez biskupa w zastępstwie Chrystusa, Najwyższego Kapłana, stanowiąc w pewnym sensie szczyt i źródło pozostałych posług biskupich³².

Do biskupa należy kierowanie życiem liturgicznym diecezji, rozwijanie go i strzeżenie przed dewiacjami. Biskup powinien także troszczyć się o formację liturgiczną wiernych angażując do tego odpowiednie komisje diecezjalne

---

³⁰ EI, 61.

³¹ EI, 81.

³² EI, 75; por., DB, 15; KK, 21; KL, 10, 41; DK, 5; C. V a g a g g i n i, *Biskup i liturgia*, „Concilium” (wydanie polskie), 1965-66, nr 1-10, s. 100-102; S. C z e r w i k, *Biskup i liturgia w świetle dokumentów Vaticanum II oraz odnowionych ksiąg liturgicznych*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”; 51(1975), nr 4-5, s. 209.

oraz prezbiterów i osoby świeckie, przygotowanych do duszpasterstwa liturgicznego diecezji (zob. KL 22, 26, 45; DB 15; EI 82). W tym celu biskup może podejmować wysiłek aby tradycyjne formy liturgiczne przystosować do współczesnych warunków i potrzeb. Jeśli wymaga tego dobro wiernych, biskup może przeprowadzić pewne eksperymenty dotyczące nowych form liturgicznych, wyraźniej interpretujących mentalność współczesnego człowieka i życia religijnego wierzących. Biskup może zezwolić na sprawowanie Eucharystii poza miejscem świętym dla grup specjalnych lub w domach prywatnych. Celem wydawania takich zezwoleń nie może być tworzenie przywilejów, ale prawdziwe dobro duchowe wiernych³³.

Troską biskupa powinno być przekształcanie Kościoła diecezjalnego we wspólnotę modlącą się i osiągającą chrześcijańską dojrzałość. Pomocą będzie tutaj godne sprawowanie liturgii, która prowadzi do braterskiej wspólnoty miłości. Wielką pomoc w dziele uświęcania wspólnoty diecezjalnej mogą stanowić pobożne ćwiczenia i pozaliturgiczne, tradycyjne formy pobożności. Bogatym w skutki środkiem oddziaływania jest upodabnianie się biskupa do Chrystusa „w osobistym swoim życiu i w pełnieniu posługi apostołskiej”³⁴.

Źródłem i szczytem życia Kościoła i każdej diecezji (KL 6, 41) jest Eucharystia. Z Eucharystii bierze początek i do Eucharystii prowadzi cała działalność Kościoła. Jak mówi dokument soborowy, żadna „społeczność chrześcijańska nie da się wytworzyć, jeżeli nie ma korzenia i podstawy w sprawowaniu Eucharystii; od niej zatem trzeba zacząć wszelkie wychowanie do ducha wspólnoty” (DK 6). Z Eucharystią wiążą się i do niej zmierzają inne sakramenty, wszystkie kościelne posługi i dzieła apostołskie³⁵. Każde zgromadzenie eucharystyczne powinno być otwarte na jedność i powszechność Kościoła.

Sprawowaniem Eucharystii w diecezji kieruje biskup osobiście albo poprzez swoich współpracowników (KK 26). Poprzez więź z biskupem i kościołem katedralnym uczestnicy zgromadzenia eucharystycznego powinni zdobywać poczucie jedności z Kościołem i odpowiedzialności za jego losy³⁶.

Sobór Watykański II przywrócił koncelebrę w Kościele, przekazując biskupowi troskę o ten sposób sprawowania Eucharystii. Do biskupa należy kierowanie dyscypliną dotyczącą koncelebry, zgodnie z przepisami prawa ogólne-

³³ EI, 85.

³⁴ EI 21; M i k o ł a j e c, jw., s. 35.

³⁵ J a n P a w e ł II, *List Ojca. Świętego o tajemnicy i kulcie Eucharystii*, n. 7.

³⁶ C z e r w i k, jw., s. 213; *Instrukcja o kulcie i tajemnicy eucharystycznej*, „Eucharisticum Misterium” (EM), n. 18.

go, na terenie swojej diecezji. Wyróżniona jest koncelebra, której prezbiterom przewodniczy biskup. Dzieje się tak nie dla zewnętrznego większego splendoru, ale dla jaśniejszego ukazania tajemnicy Kościoła jako sakramentu jedności. Koncelebra jest przede wszystkim znakiem ujawniania się Kościoła. Szczególne znaczenie ma msza św. wielkoczwartkowa krzyżma, którą biskup koncelebruje ze swoim prezbiterium. Jest ona manifestacją zjednoczenia biskupa ze swoimi prezbiterami³⁷

Aby ułatwić wiernym uczestniczenie w niedzielnej eucharystii, biskup powinien po wysłuchaniu zdania osób zainteresowanych zatroszczyć się o sporządzenie porządku nabożeństw dla wszystkich kościołów i kaplic diecezji. Najważniejszym motywem w sporządzaniu planu godzin i liczby mszy św. w parafii winno być dobro społeczności parafialnej. Zaleca się, aby nie mnożyć ilości mszy św. w kościołach, co mogłoby wyjść na szkodę działalności duszpasterskiej. Małe społeczności świadczące pomoc parafii powinny w niedzielę i święta uczestniczyć we mszy św. w kościele parafialnym. W większych skupiskach osób, które w niedziele i święta we wczesnych godzinach rannych opuszczają dom ze względu na wypoczynek lub spełnienie obowiązku, należy odprawić mszę św. w dogodnych godzinach lub wieczorem dnia poprzedniego³⁸.

Chrześcijańska niedziela jest dniem, który życie całego tygodnia wypełnia wymiarem transcendentnym i orientuje chrześcijanina na cel ostateczny. Do zadań biskupa należy troska, aby wierni doceniali niedzielę i obchodzenie jej jako „dnia Pana” W tym dniu katolicy nie tylko gromadzą się na Eucharystii, ale mogą także sprawować w kościele niektóre części liturgii godzin oraz uświęcać ten dzień powstrzymaniem się od pracy i miłością braterską³⁹ Niedziela powinna być tym dniem tygodnia, kiedy najczęściej udziela się sakramentów świętych, zwłaszcza chrztu i bierzmowania. Ze względu na wspólnototwórczy charakter tych sakramentów, wspólnota chrześcijańska powinna mieć udział przy ich udzielaniu.

W świetle przepisów do odnowionych obrzędów chrztu dzieci biskupi jako główni szafarze tajemnic Bożych i kierownicy życia liturgicznego w diecezji „rządzą udzielaniem chrztu, przez który dostępuje się udziału w królewskim

---

³⁷ C z e r w i k, jw., s. 211; S z t a f r o w s k i, jw., s. 359; *Wprowadzenie ogólne do mszału rzymskiego. Ordo Missae*, editio typica, 1969, nr 1.

³⁸ EI, 86; EM, 26.

³⁹ EI, 86; KPK kan. 898, 1246-1247.

kapłaństwie Chrystusa”⁴⁰. Udział biskupa w liturgii tego sakramentu odnosi się również do kierowania pracą kapłanów, diakonów i świeckich katechetów, którzy przygotowują do chrztu dorosłych kandydatów oraz rodziców i chrzestnych przed chrztem ich dzieci. Rytuał zaleca także biskupom troskę o przygotowanie katechetów oraz katolickich położnych, pielęgniarek i lekarzy do udzielania chrztu w nagłych wypadkach. Do biskupa należy koordynacja pracy duszpasterzy i katechetów, których celem jest pomoc rodzinom w wychowaniu religijnym dzieci ochrzczonych i doprowadzenie ich do dalszych etapów inicjacji chrześcijańskiej⁴¹.

Biskup jest właściwym szafarzem sakramentu bierzmowania i zwykle on sam udziela tego sakramentu w diecezji. Dary Ducha Świętego udzielane bierzmowanym przez posługę biskupa sprawiają, że życie chrześcijanina nabiera jeszcze bardziej charakteru kościelnego, umacniając więź z Kościołem oraz budząc odpowiedzialność za Kościół. Dla podkreślenia ścisłej łączności sakramentu bierzmowania z Eucharystią zaleca się, aby biskup celebrował wraz z prezbiterami mszę św. w czasie której kandydaci otrzymują sakrament bierzmowania. W ten sposób wyraźniej ukazuje się związek bierzmowania z tajemnicą Kościoła i posługą biskupa. Biskup jako zwyczajny szafarz chrztu i bierzmowania oraz celebrans Eucharystii, przez swoją posługę sakramentalną buduje Kościół powszechny i jednoczy przedstawicieli Kościoła lokalnego⁴².

Kult chrześcijański nie wyczerpuje się w całości w liturgii eucharystycznej czy sakramentach. Trzeba pamiętać też o różnych praktykach religijnych, ćwiczeniach ascetycznych, nabożeństwach o strukturze społecznej i indywidualnej. Nie stanowią one liturgii wprost, jednakże albo z niej wypływają, albo prowadzą do niej wiernych⁴³. Nabożeństwa ludu chrześcijańskiego zalecane przez nauczanie soborowe (KL 12-13), w dokumentach polskich nazywane są nabożeństwami dodatkowymi⁴⁴. Spełniają one ważne zadanie tak w życiu religijnym wiernych jak i diecezji. Pozwalają one wyrazić kult Boży w sposób bardziej dostosowany do mentalności, kultury i tradycji religijnej poszczególnych narodów niż formy modlitw, śpiew i rozważania podczas liturgii

⁴⁰ *Obrzędy chrztu dzieci według rytuału rzymskiego*, Katowice 1972, Wstęp nr 12.

⁴¹ *Obrzędy chrztu dzieci według rytuału rzymskiego*, jw., nr 7, 13, 17.

⁴² *Obrzędy bierzmowania według pontyfikatu rzymskiego*. Katowice 1975, Wstęp nr 10-13.

⁴³ J. S t e f a n i s k i, *Pobożność ludowa w świetle dokumentów liturgicznych*, STV, 18(1980), nr 2, s. 258.

⁴⁴ *Episkopat Polski. Wskazania duszpasterskie o nabożeństwach dodatkowych z 30 X 1972*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie”, 57(1973), nr 2, s. 25-34.

zwłaszcza mszalnej. Konstytucja o świętej liturgii mówi o potrzebie takich nabożeństw (KL 12), zaznaczając że zalecane są nabożeństwa, które odbywają się z woli Stolicy Apostolskiej (KL 13). Biskup powinien czuwać, aby te praktyki w jego diecezji nie tylko zgadzały się z liturgią, ale z niej niejako wypływały i prowadziły do niej wiernych.

Biskup powinien troszczyć się o szerzenie w diecezji adoracji Najświętszego Sakramentu oraz kultu Najświętszego Serca Jezusa, a także troszczyć się o to, aby forma i położenie tabernakulum były zgodne z przepisami liturgicznymi. Do jego zadań należy otaczanie opieką sanktuariów ku czci Boga, Matki Najświętszej i świętych. Powinien on czuwać, aby miejsca te służyły spotęgowaniu i rozwojowi życia duchowego diecezji przez przepowiadanie Słowa Bożego i udzielanie sakramentu.

Należy odpowiednio kierować ludowymi ceremoniami i widowiskami, jakie mają miejsce w święta miejscowe lub święta Kościoła powszechnego. Ceremonie te trzeba udoskonalać, wprowadzając elementy autentycznej wiary, pobożności i doktryny. Do zadań biskupa należy troska, aby do pobożnych praktyk i nabożeństw liturgicznych nie wprowadzano modlitw, śpiewów lub muzyki przynoszącej i zawierającej ducha świeckiego. Teksty te powinny mieć aprobatę biskupa diecezjalnego. Należy szczególnie troszczyć się o zachowanie i rozpowszechnianie tych praktyk pobożnych, które oparte są na Piśmie św. i liturgii lub stanowią świadectwo przekazywanej wiary i pobożności. Chodzi tutaj głównie o Różaniec jako skrót Ewangelii, Drogę krzyżową jako pobożne rozważanie Męki Pańskiej, nowenny poprzedzające ważniejsze uroczystości liturgiczne oraz nabożeństwa biblijne⁴⁵

IV. POSŁUGA PASTERZOWANIA

Biskupi są posyłani jako pasterze do kierowania Kościołem Bożym (zob. Dz 20,28), aby razem z biskupem Rzymu i pod jego zwierzchnictwem aktualizować i uwieczniać dzieło Chrystusa, wiekuistego Pasterza. Urząd pasterski jest prawdziwą służbą, a fundamentalną zasadą w jego wykonywaniu powinna być pokorna służba braciom (Mt 20,26). Służba ta jest równocześnie wykonywaniem władzy pasterskiej. Najważniejszym motywem tej władzy jest troska o zbawienie dusz. Biskupi mają być nie tylko „dobrymi pasterzami znającymi

⁴⁵ EI. 90-91.

swoje owce i przez nie znanymi” ale także sędziami i szafarzami sprawiedliwości w Kościele partykularnym⁴⁶. Podczas wykonywania władzy pasterskiej biskup powinien kierować się zdecydowaniem, łagodnością, pokorą, cierpliwością, roztropnością i troskliwością o powierzoną mu owczarnię. Biskup swoją władzę powinien wykonywać w duchu służby dla Kościoła⁴⁷

Warunkiem skuteczności duszpasterskiej jest dostosowanie pracy duszpasterskiej do aktualnych warunków i potrzeb. Dlatego do tradycyjnych form pasterzowania, zachowujących swoją aktualność i użyteczność należy dołączyć nowe formy w miejsce tych, które nie odpowiadają już zmienionym warunkom. Biskup powinien być pierwszym autorem takiej odnowy w diecezji. W tym celu powinien on poznać sytuację społeczno-religijną w Kościele diecezjalnym. Warunki życia diecezjan naświetlają problem mentalności, obyczajów i zachowań diecezjan i wskazują na sposoby nawiązywania z nimi dialogu⁴⁸. Wiele jest wartości, które należy popierać i roztropnie z nich korzystać. Nie brak też rzeczy, które albo są złe, albo mogą prowadzić do zła i powodować nowe potrzeby duchowe. Biskup powinien popierać badania na temat religijności i obyczajów w diecezji, aby lepiej poznać zagrożenia i stan religijny diecezjan. Po zebraniu od ośrodków studyjnych fachowych informacji na temat zagrożeń i trudności religijnych i moralnych biskup powinien prowadzić ze swoimi współpracownikami, radami diecezjalnymi i osobami biegłymi dalsze badania w tej dziedzinie⁴⁹

Jego zadaniem jest też wyrobić w społeczności diecezjalnej zmysł apostołski. Jako pasterz diecezji powinien on wyprzedzać „innych zwiastunów Ewangelii” w poszukiwaniu nowych form ewangelizacji, w sposób szczególnie troszczyć się o przygotowanie duchowe, techniczne i organizacyjne osób zaangażowanych w apostołacie, dbać o przygotowanie niektórych prezbiterów, zakonników i świeckich do specjalnych form apostołstwa w diecezji⁵⁰. Działalność pasterska biskupa w diecezji ma być przeniknięta duchem miłości, a on sam powinien być znakiem miłości Chrystusa w Kościele. Rola miłości w kształtowaniu chrześcijańskiej wspólnoty musi być fundamentalna. Biskup

---

⁴⁶ EI, 32, 92; KK, 27; DB, 16; Zob. Y. Congar, *Das Bischofsamt und Weltkirche*, Stuttgart 1964, s. 163-170; Y. Daniell, *Der Bischof als Seelsorger seiner Diocese*, LS, 16(1965), H. 1, s. 137-141.

⁴⁷ EI, 30, 32; zob. P l u t a, jw., s. 148-150.

⁴⁸ EI, 99, 102; M i k o ł a j e c, jw., s. 47.

⁴⁹ EI, 140-141.

⁵⁰ EI, 143.

powinien nie tylko sam praktykować uczynki miłosierdzia, ale także budzić i podtrzymywać miłość miłosierną względem wszystkich potrzebujących w diecezji. Służyć temu winno częste wskazywanie związku między uczestnictwem w Eucharystii, a praktykowaniem uczynków miłosierdzia⁵¹

Ważnym zadaniem biskupa w diecezji jest włączanie całej wspólnoty w działalność na rzecz wprowadzania sprawiedliwości społecznej. W tym celu biskup powinien popierać i rozwijać dzieła, stowarzyszenia i instytucje ekonomiczno-społeczne, współpracować również z instytucjami już działającymi, których celem jest wprowadzanie sprawiedliwości społecznej. Działalność biskupa w sprawach społecznych powinna mieć zawsze charakter religijny i moralny⁵².

Nowe problemy i potrzeby społeczeństwa współczesnego (choroby psychiczne, narkomania, aids, bezrobocie, migracje itd.) wskazują biskupowi na konieczność poszukiwania nowych form apostołatu i praktykowania miłości czynnej. W tym celu biskup powinien rozwijać „służbę społeczną” w biednych dzielnicach miast i na wsiach, więzieniach, zakładach pracy i potrzebujących rodzinach. Tę posługę mogą wykonywać w imieniu wspólnoty diecezjalnej tzw. asystenci społeczni, którymi mogą być odpowiednio przygotowane zakonnice lub przedstawiciele młodzieży⁵³.

Realizacja posługi pasterzowania wymaga od biskupa zachowania pewnych zasad ogólnych. Pierwszą z nich jest zasada dobra wspólnego, według której dobro diecezji jest podporządkowane dobru Kościoła powszechnego, ale przewyższa dobro wspólnot będących częścią diecezji. Następną jest zasada jedności. Wypełniając posługę pasterza biskup ma świadomość, że jest fundamentem jedności powierzonej mu diecezji. Wspomniana troska biskupa o jedność musi jednak dopuszczać, zgodnie z przepisami prawa, różnorodność. Kolejna zasada dotyczy odpowiedzialnej współpracy wszystkich członków diecezji w realizowaniu posłannictwa Kościoła pod przewodnictwem biskupa. Dalszą jest zasada pomocniczości, w myśl której biskup nie powinien rezerwować sobie zadań i obowiązków, które inni mogą kompetentnie wykonać. Swoim współpracownikom powinien on udzielać potrzebnych uprawnień i popierać słuszne poczynania wiernych. Ważna jest zasada koordynacji wszystkich inicjatyw diecezjalnych, aby uniknąć ich dublowania, rozproszenia

---

⁵¹ EI, 131.

⁵² EI, 129.

⁵³ EI, 128; zob. J. K r u c i n a, *Działalność dobroczynna jako istotny element duszpasterstwa w: Miłość miłosierna*, red. tenże, Wrocław 1985, s. 159-175.

a nawet nieporozumienia w pracy duszpasterskiej. Na końcu trzeba wymienić zasadę właściwego wykorzystania uzdolnień swoich współpracowników. Biskup powinien mieć na uwadze przede wszystkim racje nadprzyrodzone. Umieszczając odpowiednich kandydatów na właściwym miejscu, będzie biskup użytkowywał możliwie najlepiej ich uzdolnienia w służbie dla wspólnoty diecezjalnej⁵⁴.

W realizacji pasterskiej posługi w diecezji biskup związany jest z duchowieństwem diecezjalnym, osobami zakonnymi i świeckimi. Wspomniane grupy osób to nie tylko podmiot, ale i przedmiot duszpasterskiej posługi biskupa. Dobra współpraca biskupa z tymi grupami jest istotnym czynnikiem rozwoju Kościoła diecezjalnego⁵⁵.

Powiązania istniejące między biskupem i prezbiterami powinny być ożywiane miłością pastoralną i braterstwem sakramentalnym. Stąd jednym z podstawowych zadań biskupa jest pogłębienie wspólnoty kapłańskiej i atmosfery rodzinnej we wzajemnej współpracy i współżyciu. W tym celu będzie starał się on zdobyć zaufanie prezbiterium diecezjalnego. Takie postępowanie sprawi, że określone prawem posłuszeństwo kapłanów wobec swego biskupa stanie się szczerze i łatwiejsze do wykonania⁵⁶. Praca duszpasterska będzie owocniejsza, bo atmosfera przyjazna cechująca współżycie biskupa z kapłanami będzie zachęcać do brania współodpowiedzialności za losy Kościoła diecezjalnego. Temu celowi powinno służyć także rozwijanie ducha wspólnoty w prezbiterium diecezjalnym oraz troska o stałe pogłębianie wiedzy prezbiterów⁵⁷.

Jednym ze sposobów włączenia prezbiterium diecezjalnego do współpracy i odpowiedzialności pastoralnej biskupa jest Rada Kapłańska. Chociaż ma ona jedynie głos doradczy, to jednak swoimi radami może wspierać biskupa w kierowaniu diecezją. Rada Kapłańska wyraża też hierarchiczną wspólnotę

---

⁵⁴ EI, 106, 198.

⁵⁵ EI, 108.

⁵⁶ EI, 112-114; Zob. R. K a m i ń s k i, *Wspólnotowość życia prezbiterium parafialnego, w: Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*, red. bp B. Bejze. Poznań-Warszawa 1983, s. 678-688; R. Ł u k a s z y k, *Troskliwi współpracownicy urzędu biskupiego*, CT, 38(1968), f. 4, s. 34.

⁵⁷ EI, 203, 206; zob. M. K o ł o d z i e j c z y k, *Relacja biskup – kapłan w dokumentach Soboru Watykańskiego II*, „Wiadomości Diecezji Częstochowskiej”, 43(1969), nr 1, s. 64-73.

biskupa ze swoim prezbiterium, opartą na jedności kapłaństwa, posłannictwa i posługi⁵⁸.

Posługa pasterska biskupa musi także uwzględniać działalność zakonów. Jest to tym bardziej aktualne, gdyż prawo soborowe stworzyło większe możliwości angażowania osób zakonnych w duszpasterstwie. Biskup powinien korzystać z pomocy apostoelskiej osób zakonnych, zachowując jednocześnie specyfikę ich powołania. Należy przestrzegać ich prawnej autonomii, pochwalać i zalecać stan życia zakonnego, dbać o wzajemne uznanie i koordynację pracy apostoelskiej zarówno między różnymi instytutami zakonnymi jak i między nimi a duchowieństwem diecezjalnym. Także wewnętrzny apostołat modlitwy i pokuty klasztorów żeńskich powinien być umiejętnie włączony w rytm życia Kościoła diecezjalnego⁵⁹

Najliczniejszą grupę społeczności diecezjalnej stanowią katolicy świeccy. Ważnym zadaniem biskupa jest włączenie ich w budowanie Kościoła partykularnego. Zadanie to jest tym pilniejsze, że na niektórych odcinkach życia społecznego apostołstwo samych pasterzy nie osiąga pełnej skuteczności bez pomocy ludzi świeckich (DA 10). Dlatego biskup nie powinien pozwalać, aby duchowni podejmowali zadania należące do laikatu i odwrotnie, nie powinien też dopuszczać aby ludzie świeccy przejmowali obowiązki właściwe duchownym. Biskup powinien angażować świeckich nie tylko w ramach bezinteresownej pomocy, ale także powierzać im pewne funkcje, za wypełnienie których przewiduje się wynagrodzenie⁶⁰.

Do powinności biskupa wobec świeckich członków diecezji należy poznanie ich gospodarczo-społecznych warunków życiowych oraz potrzeb religijno-moralnych. Jest to potrzebne do tego, aby opieka duszpasterska objęła wszystkich diecezjan i była realizowana w sposób adekwatny do potrzeb. Biskup powinien zabezpieczyć prawo laikatu do otrzymania od swoich pasterzy dóbr duchowych. Powinien on też wspierać odpowiedzialność świeckich za losy wspólnoty przez zasięganie ich roztropnej rady i powierzanie im konkretnych zadań do wypełnienia⁶¹.

⁵⁸ T. P i e r o n e k, Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy prezbiterium, „Prawo Kanoniczne” 12(1969), nr 3-4, s. 3-28.

⁵⁹ EI, 118-119; KK, 43-45; DB, 15, 34-35.

⁶⁰ Do funkcji tych można przykładowo zaliczyć nauczanie religii w szkole, administrację dóbr kościelnych, działalność społeczno-charytatywną, wykorzystanie środków społecznego przekazu w duszpasterstwie itd. EI, 208; KK, 33-36; KDK, 43; KPK, kan 228.

⁶¹ EI, 120-121.

Formą współpracy świeckich z biskupem jest Diecezjalna Rada Duszpasterska. Jest to zespół osób powołanych w tym celu, aby analizować i rozważać sprawy związane z działalnością duszpasterską w diecezji oraz wyciągać z tego praktyczne wnioski. Ponieważ Diecezjalna Rada Duszpasterska stanowi pewien obraz Kościoła diecezjalnego, dlatego biskup powinien doceniać jej propozycje i sugestie, gdyż one mogą być dużą pomocą przy podejmowaniu decyzji. Rada Duszpasterska posiada jedynie głos doradczy⁶².

Duszpasterstwo jest zbawczym dialogiem, który nie dojdzie do skutku bez czynnego udziału wiernych. W takim kontekście istotną rolę spełnia postęga biskupa prowadząca do pogłębienia jedności wspólnoty diecezjalnej. Osiągnięcie tego celu wymaga osobistego zaangażowania biskupa w sprawowanie duszpasterstwa oraz jego współpracy z wszystkimi grupami w diecezji.

Instrukcja *Ecclesiae Imago* podaje reguły dotyczące współpracy duszpasterskiej. Według tego dokumentu plan działalności duszpasterskiej, liczący się z warunkami życia wiernych, powinien być opracowany kolegią i przez osoby kompetentne. Wykonanie tego planu działania należy powierzyć odpowiednio przygotowanym osobom w diecezji, które działając zgodnie z zasadą pomocniczości, będą umacniać jedność działania i zmierzania do wspólnego celu.

Praca duszpasterska powinna być kierowana na wszystkich członków wspólnoty diecezjalnej. Do biskupa należy czuwanie, aby urzędy i stanowiska powierzać tylko ludziom przygotowanym do tego teologicznie i pastoralnie. Osoby, które utraciły swoją pierwotną zdolność, nie powinny piastować powierzonego im wcześniej stanowiska. W sposób roztropny i w zakresie, na jaki zezwala nadprzyrodzony charakter pracy apostołskiej, należy korzystać z pomocy współczesnych środków technicznych, zwłaszcza w zarządzaniu i administracji.

Urzędy sprawowane zgodnie z przepisami prawa powszechnego i partykularnego powinny być ożywiane mocą charyzmatów, których Duch Święty udziela do wypełnienia każdego z nich. Biskup zwołuje zespoły swoich współpracowników, aby budować jedność ducha, braterstwo i dyscyplinę działania oraz potęgować u wszystkich zapał apostołski⁶³

---

⁶² EI, 204; DB, 27; KPK, kan 511-514.

⁶³ EI, 104, 209.

DER DIENST DES BISCHOFS IN DER DIÖZESE

Z u s a m m e n f a s s u n g

Mit der Zugehörigkeit des Bischofs zum bischöflichen Kollegium ist eine doppelte Verantwortung verbunden: für das Wohl der Weltkirche und für die Entwicklung der ihm anvertrauten Partikularkirche. Bei der Realisierung des bischöflichen Amtes bildet der demütige Dienst an den Brüdern (Mt 20, 26) das grundlegende Prinzip. Bei der Ausübung dieses Amtes muß sich der Bischof nicht nur von Entschlossenheit und Mut, sondern auch von Sanftmut, Demut, Geduld, Klugheit und Sorge um die ihm anvertraute Partikularkirche leiten lassen. In seinem Handeln sollte er Güte mit Entschlossenheit und Barmherzigkeit mit der Autorität der Macht verbinden.

Durch die sakramentale Weihe wird der Bischof in seinem apostolischen Dienst sowie im persönlichen Leben auf ganz besondere Weise Christus ähnlich. Das Bestreben Christi soll sein ganzes Denken und seinen Umgang mit den Menschen durchdringen. Für die Diözesankirche soll er Lehrer, Vorbild und Förderer der durch Demut, Liebe und ein einfaches Leben erreichten christlichen Vollkommenheit sein.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich